

PRELUDI D'UNA FESTA

Presentació de Càrrecs Festers 2019

Pati d'Armes del Palau Comtal

Cocentaina, 6 de juliol de 2019

Il·lustríssima Sra. Alcaldessa de Cocentaina, Sr. Regidor de Festes, Corporació Municipal, Sr. President de la Federació Junta de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina, càrrecs festers, amics socarrats:

Aquesta nit iniciem el darrer tram d'un camí que ens mou i ens commou durant tot l'any. Quan venen festes, el nostre esperit es mulla d'una inquietud molt particular que sols s'entén quan has obert els ulls en aquestes terres. Els que vivim els Moros i Cristians des que tenim ús de raó, de vegades ens resulta difícil explicar què significa la nostra festa gran. El sentiment fester no és sols patrimoni d'aquell que vist de Moro o Cristià sinó de tot aquell que sent un rebombori intern quan escolta un pasdoble a la diana; o d'aquell que dibuixa un somriure i comparteix el goig mentre saluda a un amic que desfila a l'entrada; o d'aquell que darrere d'una esquadra interpreta una música que acarona les emocions; o d'aquell que en veure passejar al patró pels carrers del poble, mira els ulls de joia dels que l'esperen a les ceres i recorda als estimats que ja han emprès el darrer viatge; o d'aquell que escolta i tremola amb els versos frenètics d'unes ambaixades. He tingut la sort de nàixer a una família on s'ha viscut la festa amb la normalitat i la devoció que et va sentir-te orgullós de la terra que xafes. Mai no hem format part de cap filà, però com a família de músics, a la nostra llar es viu la festa amb goig i amb emoció. I és la música la que m'ha portat a estar avui en aquest faristol. Tot i que a la meua feina acostume a estar d'esquena al públic, avui espere treure forces del vostre caliu per parlar-vos d'allò que ens reuneix a aquest meravellós patí del Palau Comtal: la festa dels Moros i Cristians, la nostra festa gran.

No tinc cap record d'infància que no estiga lligat al so d'una banda. Les classes de solfeig després d'eixir d'escola, els assajos el diumenge pel matí, els passa carrers que de menut feia al costat de mon pare tot agafant la butxaca del seu pantaló... La música ha estat un element quotidià que m'ha anat forjant una forma de viure i, com no, una forma de ser. Voluntat de fer, voluntat de ser... com deia l'admirat mestre Pérez Vilaplana. Un amic murer que com jo resideix a Cocentaina fa molts anys,

el poeta Joan Tomàs Jordà i Sanchis, parla dels nostres pobles, Muro i Cocentaina i ho fa així:

*El poble és una ampla llar
que mai no tanca les portes (...)
És vell que ensenya el solc,
és jove que aprèn camins.
Es comparteix l'alegria,
es commou en el condol,
es treballa per fer festa,
i es viu per ser, volent fer (...)*

Fragment de EL POBLE pertanyent a **MAR D'ALENS**
(2016, Tabarca Llibres)

El conreu de la música et fa sentir-te a prop dels demés, tant com a intèrpret com a compositor. D'una banda el primer s'endinsa en l'estudi de la partitura per crear una obra sonora efímera organitzada per algú que l'ha imaginada i que en mans de l'intèrpret es fa realitat. Per altre costat, el fet de compondre una partitura et fa expressar la teua comunicació eficaç cap a l'intèrpret que haurà de recrear-la. A un full en blanc, escrius la simbologia d'allò que has construït mentalment i que sols serà realitat artística quan algú ho interprete. És més, cada vegada que ho faça, serà diferent. Per semblant que siga, mai serà igual. I és que cada moment musical, com cada moment vital, té la seua pròpia caducitat i cal viure-lo amb la vehemència d'aquell que sap que no el tornarà a tindre.

Tanmateix he de dir-vos que parlar de la Música per als Moros i Cristians i gosar defensar-la no és fàcil. Quan amb divuit anys vaig arribar a la meua primera classe al Conservatori de València, al mig del Camí de Vera, el mestre que ens impartia classe aquella tarda passà llista i ens preguntà d'on veníem. Al dir-li que era de Muro em preguntà si tocava a la banda del meu poble. Després de la meua contestació afirmativa em digué tot dogmàtic: "*¿Y usted también es de esos músicos que se prostituyen detrás de una escuadra de Moros y Cristianos?*". Em va deixar de pedra. Qui era aquell home amb el qual anava a formar-me com a músic que estava tirant per terra tot el que jo havia viscut des de menut, amb la senzillesa i la naturalitat més absoluta? Sense pensar massa li vaig respondre: "*Pues*

sí, en mi casa nos prostituímos mi padre, mi hermano y yo...". Així es va quedar la cosa amb la rialla dels meus companys. Però com és la vida, sols uns deu anys més tard, coincidia amb aquest mestre, ara com a company de jurat en un concurs de composició de música festera. Quan el vaig veure assegut allí al meu costat tot revisant les partitures de les marxes mores li vaig dir: "*Maestro: bienvenido a la prostitución*". Per una altre costat, no fa massa temps vaig anar a veure una entrada on s'estrenava un composició meua. La banda encarregada d'interpretar-la va passar amb noranta músics, més de la meitat llogats que arreplegaren la partitura de la meua música cinc minuts abans de començar la desfilada. En passar per davant meu vaig observar que aquell que havia organitzat el grup o no sabia de música o s'havia tornat boig: hi havia deu trompetes, nou trombons i nou clarinets, dos parelles de timbals (la meua partitura sols en necessitava tres), un home colpejant uns ferros penjant d'un carro (percussió que jo no havia escrit), dotze dolçainers (quan la partitura es podia tocar amb quatre),... Vos assegure que no sabia on amagar-me. Allò que sonava no es pareixia ni el més mínim a allò que jo havia escrit. Notes errònies, ritmes equivocats, un so totalment descompensat, percussió que no estava escrita i, per si fora poc, un altre home tot percutint un gong com si s'acabara el món mentre el públic enfervorit aplaudia aquell despropòsit.... Al finalitzar l'entrada em va veure un responsable d'aquella banda i em digué: "*Qué José, qué t'ha paregut?*". Li vaig contestar: "*Li haureu tornat els diners a la filà, no? El que acabeu de fer es pot definir com una estafa en tota regla...*". Doncs no, aquells més pagats que pagats....

Situacions com aquestes m'han fet reflexionar sobre la Festa de Moros i Cristians i sobre la música que s'escriu per a ella. D'una banda he trobat un desconeixement absolut de la seua història i dels seus orígens. Els estereotips que es tenen sobre aquesta música no són producte més que de la ignorància, com quasi tots els estereotips. Tanmateix des de la pròpia festa o des de les pròpies bandes en ocasions donem una imatge indigna per al nostre patrimoni cultural. He pogut dirigir diverses obres escrites per a la Festa de Moros i Cristians en diferents indrets on no hi ha tradició festera. A Bilbao he fet sonar el *Moro Guerrero* de Manuel Ferrando, *Segrelles* de Pérez Vilaplana o *A trenc d'alba* de Vicent Egea; a La Habana vaig dirigir *El Bequetero* de Gustavo Pascual i la *Marxa del Centenari* d'Amando Blanquer, a Holanda el *Picadilly Circus* d'Egea... he vist vibrar músics i públics amb marxes mores, cristianes i pasdobles que he interpretat a Colòmbia, Uruguai, Argentina, Estats Units, Itàlia, Eslovènia, Anglaterra, Bèlgica, Alemanya, França, Suïssa... fins i tot m'han enviat gravacions des de Letònia, Corea, Israel, Austràlia o

Sudàfrica. La gent ha apreciat les partitures per ser simplement música, sense més. Tanmateix a terra nostra, ja fa uns quants anys, m'invitaren a dirigir un concert al Palau de la Música de València amb una de les bandes que dirigia. En enviar el programa, el coordinador del festival em fa telefonar i em digué: *"Hem rebut el programa que voleu fer. Tot molt be, però..., has posat una marxa mora. Has de tenir en compte que el concert es retransmetrà en directe per Ràdio Nacional d'Espanya..."*. Tot sorprès li vaig respondre: *"Tranquil, que si escolten a Extremadura una marxa mora no els provocarà una urticària auditiva..."*. No entendre mai com un responsable de programació musical discrimina un gènere musical en lloc de vetllar per la qualitat del que es fa. He de dir que, com a cabut que soc, no vaig canviar el programa i que a hores d'ara, aquell senyor que no volia una marxa mora al repertori del concert, és un bon amic i s'ha convertit en un col·leccionista de CD's de música de Moros i Cristians. Entre tots podem fer que aquest patrimoni tan nostre pugui ser exportable. Això sí, hem de fer atenció a com l'oferim, a com el presentem... Estem parlant d'art i no d'un simple fil musical d'ambient. La responsabilitat és molt alta. La música de Moros i Cristians deixa una petjada ben forta a aquell que l'experimenta, com a músic, com a fester, com a simple espectador. Alimentem l'ànima i les emocions, i amb el menjar no es juga.

La nostra festa és un cúmul de fusions paganes i religioses que al segle XIX adquiriren un caire historicista del qual, afortunadament, mai se n'ha sortit. Les danses moralitzants d'origen medieval amb turcs i cavallers cristians es barrejaren amb les cerimònies de soldadesca presents a diversos llocs de la Península Ibèrica després del concili de Trento al segle XVIè. Aquestes celebracions reunien en confraries a voluntaris vestits de soldats (segons la tradició de cada lloc o la influència històrica de cada territori) que recaptaven almoines per a les ànimes descarrilades o be diners per a les festes en honor a un patró. A estes confraries es repartiren tota una sèrie de càrrecs que avui encara perduren en les nostres festes: el Capità era el màxim responsable d'aquells grups de soldadesca i anava sempre al capdavant del grup quan sortien al carrer dies abans de la festa gran; l'Alferes era qui anava sempre tancant la comitiva i era qui portava la Bandera de la confraria i la guardava a sa casa durant tot l'any. En alguns pobles aquestes soldadesques protegien les imatges i andes dels patrons quan sortien pel carrer en processó plenes de materials nobles i joies enmig un poble que tenia fam. I quan desfilaven en grup ho feien moltes vegades amb el so de tambors i caixes, com encara es fa, per exemple al meu estimat poble de Bocairent, que comença els seus dies festius amb la coneguda com Nit de les Caixes.

Sempre he pensat que la festa de Moros i Cristians no és el record d'una guerra, seria una absoluta obscenitat. A les guerres no hi ha mai guanyadors, si més no, són testimoni evident de la victòria de la ignorància. Les nostres festes són, per damunt de tot, un clam de convivència i d'autèntica tolerància; es surt al carrer colze a colze amb altra gent que pot pensar diferent a tu, que pot parlar una altra llengua, que pot creure amb un altre déu... És la festa de la generositat en preparar durant tot un any un espectacle per oferir-lo als demés i gaudir-ne del seu conreu. I sí, podem ser més o menys historicistes, però cal ser-ho amb la pròpia festa, conreant allò que hem heretat i tot comproment-nos a deixar-ho com a llegat per a aquells que ens succeiran. Cada poble ha de fer la seua festa i ha de defensar-la com la millor. Això és l'autèntica riquesa de la nostra cultura, això podria ser una globalització ben entesa. Estimats amics, anem a viure uns dies de comunió emocional i devota, de joia sincera perquè serà compartida, de mostrar allò que ens diferencia com a éssers humans. I tot i que representarem una ambaixada on acabaran guanyant els cristians, serà una victòria fictícia, doncs haurà guanyat un altre any el desig de fer poble, l'anhel de sentir-se poble, la dolça complaença de saber-se afortunat per nàixer als peus de la Mariola.

Avui ens han presentat als càrrecs de la Festa de Moros i Cristians de Cocentaina: capitans, abanderats, director de l'himne i autor del cartell. Tots sis viuran unes festes especials, inoblidables i que de segur romandran a la seua memòria per sempre. Ells representaran l'esperit d'un poble i d'una tradició que ens defineix i que ens ompli d'orgull.

El Capità Cristià és el fester Màxim Ferrer Sellés de la Filà Contestanos. Aquesta filà porta al seu nom la denominació del poble de l'antiga Contestània. Creada als anys seixanta del segle XX, és coneguda com la Filà dels Pots ja que molts dels seus fundadors treballaven a *Industria Metalgráfica San Jorge* dedicada a l'elaboració de llaunes i metall. La túnica negra amb un lleó daurat que visten fou dissenyada per un gran artista contestà com fou Vicente de Paul Agulló, més conegut com a *Agulló de Cocentaina*.

Les hostes de la mitja lluna seran presidides pel Capità Moro Rubén Colomina Arroyo, de la Filà Bereberes "Els Borts". Els bordets dels Kabilenyos que fundaren aquesta filà allà pel 1939 són destinataris de

partitures emblemàtiques de la Festa de Moros i Cristians com *Buscant un Bort* de Gustavo Pascual Falcó o la mítica *Als Berebers* del mestre José Pérez Vilaplana, potser, una de les marxes mores més interpretades arreu la geografia festera. Fa dos anys vaig tenir el plaer de dirigir-la amb la Banda Municipal de Barcelona a l'Auditori de la ciutat comtal. Recorde el comentari d'un músic de Lliria que toca en aquesta formació: "No he pogut acabar de tocar... Ja ho sent... Feia molts anys que havia tocat aquesta marxa i avui, enmig aquest auditori, han vingut a mi records que no esperava,..."

La Bandera Cristiana serà portada per Javi Pascual Motos, un membre de la Filà Creuats, la Filà del Patronat impulsada allà pel 1952 per Mossèn Eugenio Raduán. Amb la creu al pit, aquesta filà emula aquells pelegrins armats que participaren a les croades medievals. I tancarà aquesta representació la Bandera Mora de la ma d'Abraham Moltó García de la Filà Manta Roja, una de les filaes veteranes de la festa contestana. La ploma al barret i la manta roja al muscle acompanyen tots els anys el seu particular Sant Hipòlit, també obra del ja esmentat mestre *Agulló de Cocentaina*.

Hem vist ja quin el serà el cartell que anunciarà per tot arreu que Cocentaina està de festa. L'autor és un socarrat d'aquells que intervé el paisatge amb distintes creacions plàstiques que desitgen fer-nos partícips d'una perspectiva diferent de l'entorn. Moisés Gil agafa l'ésser humà sempre com a centre dels seus esbossos, eixes architectures habitades on tots ens podem sentir reflectits. El poeta contestà Vicent Valls ens va deixar escrit:

*I resta l'home com un ressò de l'èxtasi,
com l'espill d'una llum en el misteri,
entre metalls i guitarres
i sorolls obsedits (...)*

Fragment de L'ETERN MORTAL publicat a **LLAMPECS I ESPURNES**
(1991, Institut de Cultura Juan Gil Albert).

Fa tres anys, en aquest mateix acte, em presentaren com a director de l'Himne de Festa. Aquesta fou una experiència inoblidable per diversos motius. Sóc nascut a Muro i estimo el meu poble per què així ho he après dels meus pares i els meus germans. Tanmateix, ja fa vint-i-dos anys que soc veí de Cocentaina on vaig conèixer la meua dona, on estic criant els meus fills i on he trobat amics que ja formen part del meu bagatge personal. És difícil descriure les sensacions d'aquell dia dels músics de fa tres anys. Baixar pel Passeig amb el so dels amics del Mal Passet, arribar al Pla de les Monges ple de gom a gom, sortir al balcó del Palau per arreplegar la batuta... Això sí, quan vaig fer l'anacrusi per iniciar el VISCA LA FESTA de José Insa i Gerard Mur, vaig saber de forma evident que aquelles notes i aquelles paraules formen part intrínseca d'un poble. He de confessar-vos que no m'agraden ni els himnes ni les banderes obligades. El respecte no s'imposa, s'ha de guanyar. I Cocentaina li ha atorgat aquest respecte a una partitura que ens parla musicalment i literàriament de germanor. Aquest any l'afortunat director d'aquest acte serà un bon amic de fa molts anys. Vaig conèixer Edu Bernabeu quan tocàvem junts a la Banda de l'Institut Pare Arques, una formació que reunia als músics del Comtat que estudiàvem ací a Cocentaina. També fórem companys d'estudis al Conservatori d'Alcoi, de fet, jo venia fins a Cocentaina amb la mítica Contestana i Edu m'esperava amb el seu cotxe per anar-se'n a classe. Ara, quan arribe a treballar a Palma de Mallorca on viu ell, sempre cerquem un moment per trobar-nos, per parlar-ne... Fa poc que estiguérem junts a terres mallorquines i teníem la sensació que res havia canviat: som encara dos joves que gaudim fent música. I ho seguirem fent i ho seguirem sent mentre la vida ens deixe.

Estimats amics i soferts auditors, gràcies per convidar-me a compartir aquesta nit d'il·lusions i emocions. Ha estat un honor per ser còmplice de la vostra, de la nostra joia festera. Vos agraeixo de bestreta tot el que ens fareu gaudir pels carrers d'aquesta vila comtal el proper més d'agost. Voldria acomiadar-me de tots vosaltres amb els versos del poeta contestà Gerard Mur, un home que escriu sobre l'amor sincer en un llibre anomenat *Sol tardorenc* i que em regalaren després d'aquest mateix acte de fa tres anys. Potser siga l'amor la saba que alimenta la nostra vida, potser siga l'element clau per entendre-la, o al menys, estic segur que és allò que ens nodreix de la força necessària per seguir endavant. Diu el poeta:

*L'amor no és ni vell ni nou,
és com la vida florida,
flairança d'amor sentida
que la primavera mou.
Cocentina inoblidable!,
cegat pel teu esplendor
emmudeix el trobador
quedant l'amor perdurable.*

Fragment de COCENTAINA, EL MEU POBLE pertanyent al llibre **SOL TARDORENC**
(1983, Ajuntament de Cocentina)

Bones Festes a tots i Visca Sant Hipòlit!

José R. Pascual-Vilaplana
Cocentina, 6 de juliol de 2019